Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Voordracht voor de vergadering van 10 mei 2021
STAF RO

Portefeuille

RO

Agendapunt

..

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Nieuw onderstation Nieuwpoortstraat

Gevraagde beslispunten

1. *Kennis te nemen van de rapportage "Haalbaarheidsonderzoek nieuw onderstation Nieuwpoortstraat" (maart 2021);*

2. *Kennis te nemen van de memo "Quick scan alternatieve locaties nieuw onderstation Nieuwpoortstraat" (april 2021);*

3. *Een keuze te maken tussen de volgende opties:*
   a. *Instemming met het terrein op de hoek Nieuwpoortstraat - Adolf van Nassaustraat als haalbare locatie voor een nieuw Liander onderstation, en het samen met netbeheerder Liander starten met de planvorming voor de ontwikkeling van dit 80 MVA 50/10kV Liander onderstation op deze locatie, onder de volgende voorwaarden:*
      - *Voldoen aan de milieunormering voor de aspecten geluidhinder en elektromagnetische straling, waarbij vwb de EM-straling van netbeheerder Liander geëist wordt dat er maximale maatregelen aan de bron (kabelverbindingen en onderstation) worden getroffen om aan het uitgangspunt van het beleid van de gemeente Amsterdam (advies GGD) te voldoen om bij de positionering van onderstations, trafo's en kabelverbindingen, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, te voorkomen dat kinderen tot 15 jaar langdurig aan elektromagnetische velden van meer dan 0,4 microtesla worden blootgesteld.*
      - *Extra aandacht voor het ontwerp van het gebouw en erfafscheiding; de gemeente stelt een Ruimtelijk Programma van Eisen op;*
      - *Extra aandacht voor het participatietraject, afgestemd met stadsdeel West;*
   b. *Instemmen met het verzoek van het stadsdeel om eerst nog nader onderzoek te doen naar haalbare alternatieve locaties in de omgeving, die per direct beschikbaar is en waarbij woningen en andere gevoelige functies op grotere afstand van het onderstation liggen.*

Onderbouwing beslispunten

Ad 1. Kennis te nemen van de rapportage Haalbaarheidsonderzoek nieuw onderstation Nieuwpoortstraat

De ontwikkeling van een nieuw Liander onderstation in de Nieuwpoortstraat in Amsterdam heeft hoge prioriteit. Dit heeft te maken met de sterk groeiende vraag naar

elektriciteit in het westelijk deel van de stad, ook omdat het onderstation Marnixstraat bijna aan haar maximaal leverbare vermogen zit. Bovendien dient het onderstation Marnixstraat over ca. 10 jaar gerenoveerd te worden en dient er tijdens de renovatie dan vermogen te worden "verschakeld" naar Nieuwpoortstraat. Daarom is in 2020 -als onderdeel van het Programma ElektriciteitsVoorziening Amsterdam (EVA)- gestart met dit *Haalbaarheidsonderzoek nieuw onderstation Nieuwpoortstraat Amsterdam*. Zie bijlage.

In de *Haalbaarheidsstudie Nieuw Onderstation Nieuwpoortstraat Amsterdam* is onderzocht of de ontwikkeling van een nieuw Liander 80MVA 50/10kV onderstation mogelijk is op het terrein op de hoek Nieuwpoortstraat - Adolf van Nassaustraat in Amsterdam West. Deze locatie (terrein van ca 30 x 40 meter) is voorheen in gebruik geweest voor een schakelstation (dat inmiddels verwijderd is). Het terrein is nog steeds door de gemeente Amsterdam in erfpacht uitgegeven aan Liander, die het verhuurt aan Kesbeke Tafelzuren. Het terrein ligt op circa 25 meter tegenover 4-laagse woonbebouwing aan de Nieuwpoortstraat en de Adolf van Nassaustraat.

Vanwege de goede ligging in het elektriciteitsnetwerk, het gegeven dat het terrein in erfpacht is uitgegeven aan Liander en op korte termijn beschikbaar is, en de gunstige planologisch-juridische condities, is voor de zoeklocatie Nieuwpoortstraat direct met een Haalbaarheidsonderzoek gestart. Er is hier daarom ook niet (zoals bij Zeeburgereiland en Nieuwe Meer) eerst een breed locatieonderzoek gedaan in een breder zoekgebied in de wijde omgeving.

Ruimtelijke inpassing
Het gebouw van Liander past op het terrein van 30 x 40 meter. In dit stadium zijn nog geen nadere ruimtelijke eisen opgesteld of onderzocht voor het gebouw en de erfafscheiding.

Bestemmingsplan
Het gehele perceel valt binnen een bouwvlak van het bestemmingsplan 'Rond de Graven'. Op grond van artikel 3, lid 3.1, van de planregels van het bestemmingsplan zijn de voor 'Bedrijf-1' aangewezen gronden bestemd voor (voor zover relevant): bedrijven en nutsvoorzieningen. Daarmee is de functie onderstation (tot 100MVA; zie Staat van bedrijfsactiviteiten-bedrijventerrein van VNG) toegestaan in het bestemmingsplan.
Ter plaatse van de locatie geldt middels een aanduiding een maximum bouwhoogte van 13 meter.

Geluidhinder
Voor wat betreft geluidhinder schrijft de tabel uit de Staat van Bedrijfsactiviteiten een maximale richtafstand van 50 meter tot milieugevoelige functies voor. Daar de woningen hier op 20 meter afstand liggen wordt hier niet aan voldaan. Echter, doordat Liander passende mitigerende maatregelen dient te nemen, waaronder een dak plaatsen op de transformatorruimten, wordt voldaan aan de geluidsnorm.

EM-velden
Met betrekking tot elektromagnetische velden garandeert Liander ten alle tijden dat de wettelijke 100 microtesla contour binnen de grenzen van het eigen perceel blijft. Om dit mogelijk te maken is er wel een erfafscheiding noodzakelijk, maar die kan goed worden vormgegeven in het verdere proces.
Uitgangspunt van het beleid van de gemeente Amsterdam (advies GGD) is om bij de positionering van onderstations, trafo's en kabelverbindingen, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, te voorkomen dat kinderen tot 15 jaar langdurig aan elektromagnetische

velden van meer dan 0,4 microtesla worden blootgesteld.
NB: Dit zogenaamde voorzorgsprincipe is in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken door Lysias uitgewerkt tot een adviesrapport over hoe om te gaan met het voorzorgsprincipe, op basis van input van de netbeheerders en gemeenten. Dit voorzorgsprincipe is daarmee (nog) geen wetgeving. Op 23 maart 2021 is dit adviesrapport aangeboden aan de Tweede Kamer[1]. De conclusie uit dit onderzoek "Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen: … zo veel als redelijkerwijs mogelijk is, creëren van een bepaalde afstand tussen elektriciteitsvoorzieningen en nieuwe bestemmingen waarin kinderen onder de 15 jaar langdurig verblijven (woningen, scholen, kinderdagverblijven en crèches). Verder is het "aan het bevoegd gezag op het gebied van de ruimtelijk ordening om op basis van het voorzorgsprincipe een afweging te maken en hier uitvoering aan te geven". Concreet staat er in dezelfde handreiking een tabel met afstanden waarbinnen er vrijwel zeker, waarschijnlijk of zeker geen overschrijding van de voorzorgsnorm (0.4 µT) is. De inrichting aan de Nieuwpoortstraat bevindt zich binnen de tweede afstandscontour (<25m):"waarbinnen de magneetveldsterkte jaargemiddeld hoger kan zijn dan 0,4 µT, maar ook lager".
Tenslotte noemt het adviesrapport dat in situaties van "bestaande bestemming met een nieuw netcomponent" de netbeheerder verantwoordelijk is voor passende maatregelen en, wat Lysias betreft, ook onderzoek naar (het gebrek aan) noodzaak daarvoor.

Kabeltracés
Liander voorziet tenslotte geen onoverkomelijke technische problemen. Er lijkt genoeg ruimte voor het kabelpakket (de 50kV-verbindingen naar de Hemweg en de 44 10kV-kabels) in de straten. Nadeel is dat de aanliggende straten weer opnieuw open moeten, waar deze recent zijn heringericht.

Conclusie
In het haalbaarheidsonderzoek is onderzocht of de ontwikkeling van een nieuw Liander 80MVA 50/10kV onderstation mogelijk is op het terrein op de hoek Nieuwpoortstraat - Adolf van Nassaustraat in Amsterdam West.
De conclusie van het haalbaarheidsonderzoek is dat de ontwikkeling ruimtelijk, technisch en planologisch-juridisch haalbaar is

Ad 2. Kennis te nemen van de memo Quick scan alternatieve locaties nieuw onderstation Nieuwpoortstraat
Het haalbaarheidsonderzoek is op 11 maart 2021 in de Integrale Adviestafel West besproken. De Integrale Adviestafel West onderkent in haar advies het belang van het realiseren van een nieuw onderstation en dat de functie hier volgens het bestemmingsplan past, maar vraagt zich af of er voor een dergelijke voorziening geen betere plek is. Aan twee zijden van het beoogde onderstation staan op geringe afstand nu immers woningen, en misschien wil je op deze hoekkavel misschien liever een "levendige (bedrijfs-)functie".
Geadviseerd wordt om te kijken naar mogelijke alternatieven op basis van een programma van eisen of ruimtelijk kader, het projectteam van de kansenkaart voor het bedrijventerrein hierbij te raadplegen en ook de assetmanager ondergronds te betrekken. Voor een dergelijke voorziening is actieve begeleiding door de gemeente en afstemming met omwonenden noodzakelijk.

[1] https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z04863&did=2021D10772

Gemeente Amsterdam

Naar aanleiding van het advies van de Integrale Adviestafel is er in overleg met Liander een quick scan verricht naar mogelijk alternatieve locaties voor het onderstation meer centraal gelegen in het werkgebied Landlust (op grotere afstand van de woningen in de Nieuwpoort- en A. van Nassaustraat).

In de memo *Quick scan alternatieve locaties nieuw onderstation Nieuwpoortstraat* zijn 3 alternatieve locaties verkend: de gemeentelijke kavels Brielstraat 28 en Den Brielstraat 25, en het "KPN-kavel" Den Brielstraat 32.

Conclusie
De conclusie van de quick scan is dat de onderzochte alt3ernatieve kavels ofwel te klein, ofwel technisch niet haalbaar zijn (te weinig ruimte voor de tientallen kabelverbindingen in de Den Brielstraat). Voor het grotere KPN-kavel geldt naast de technische bezwaren ook nog dat de netbeheerder afhankelijk is van de medewerking van KPN en er een te groot risico op vertraging is. Op dit KPN-kavel speelt de opbrengstverwachting met betrekking tot de verkoop van een deel van de kavel ook nog mee.
De drie in de quick scan verkende mogelijke alternatieve kavels in werkgebied Landlust lijken dus niet haalbaar.

Ad 3. Een keuze te maken tussen de volgende opties:

- ***a. Instemming met het terrein op de hoek Nieuwpoortstraat - Adolf van Nassaustraat als haalbare locatie voor een nieuw Liander onderstation, en het samen met netbeheerder Liander starten met de planvorming voor de ontwikkeling van dit 80 MVA 50/10kV Liander onderstation op deze locatie, onder de volgende voorwaarden:***
  - ***Voldoen aan de milieunormering voor de aspecten geluidhinder en elektromagnetische straling, waarbij vwb de EM-straling van netbeheerder Liander geëist wordt dat er maximale maatregelen aan de bron (kabelverbindingen en onderstation) worden getroffen om aan het uitgangspunt van het beleid van de gemeente Amsterdam (advies GGD) te voldoen om bij de positionering van onderstations, trafo's en kabelverbindingen, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, te voorkomen dat kinderen tot 15 jaar langdurig aan elektromagnetische velden van meer dan 0,4 microtesla worden blootgesteld.***
  - ***Extra aandacht voor het ontwerp van het gebouw en erfafscheiding; de gemeente stelt een Ruimtelijk Programma van Eisen op;***
  - ***Extra aandacht voor het participatietraject, afgestemd met stadsdeel West;***
- **b.** ***Instemmen met het verzoek van het stadsdeel om eerst nog nader onderzoek te doen naar haalbare alternatieve locaties in de omgeving, die per direct beschikbaar is en waarbij woningen en andere gevoelige functies op grotere afstand van het onderstation liggen.***

Optie a. Instemmen met de locatie Nieuwpoortstraat, onder voorwaarden ***met het terrein***
Geadviseerd wordt om in te stemmen met de locatie op de hoek Nieuwpoortstraat - Adolf van Nassaustraat als haalbare locatie voor een nieuw Liander onderstation, en het samen met netbeheerder Liander starten met de planvorming voor de ontwikkeling van dit 80 MVA 50/10kV Liander onderstation op deze locatie, maar wel onder de bovengenoemde voorwaarden.
Voordelen van deze locatie zijn:

- De locatie Nieuwpoortstraat – A. van Nassaustraat ligt gunstig in het netwerk, dichtbij de westelijke binnenstad tussen de beide bestaande onderstations Marnixstraat en Westzaanstraat, wat de mogelijkheid biedt om vermogen en velden te herverdelen van de zwaar belaste bestaande onderstations naar een nieuw onderstation Nieuwpoortstraat;
- Het beoogde terrein is al in erfpacht uitgegeven aan Liander, en dus per direct beschikbaar;
- Het terrein van 1.200 m2 is bij stapeling van de secundaire ruimtes van het onderstation net groot genoeg;
- De bebouwingshoogte blijft –met circa 11 meter- onder de maximale bebouwingshoogte uit het bestemmingsplan; wel neemt de gemeente als extra voorwaarde op dat een RPvE/bouwenvelop wordt opgesteld en meegenomen in de te wijzigen erfpachtovereenkomst met nadere ruimtelijke kwaliteitseisen voor de gevel, het dak en de erfafscheiding ;
- De bestemming “80kV onderstation” voldoet volgens het huidig bestemmingsplan; er zijn wel mitigerende maatregelen aan de bron nodig om aan de geluidhinder- en elektromagnetische stralingsnormering te voldoen; voor wat betreft de magnetische straling is voor de gemeente het voorzorgsprincipe daarbij uitgangspunt, en worden van de netbeheerder aanvullende mitigerende maatregelen bij de bron geëist;
- Urgentie: de stroomvoorziening van in het westelijke deel van de binnenstad en “ West” staat onder druk, omdat bestaand onderstation Marnixstraat een tekort aan velden kent en ook bijna aan het maximaal te leveren vermogen zit; met name de stroomvoorziening van de gebiedsontwikkeling van het Food Center terrein wordt komende jaren zeer kritisch zonder een nieuw onderstation Nieuwpoortstraat; daarnaast studeert Prorail bij het onderstation Westzaanstraat op een uitbreiding, hetgeen niet mogelijk is zonder een herverdeling van vermogen en velden op OS Nieuwpoortstraat;
- Naast de aanvullende milieutechnische en ruimtelijke voorwaarden, eist de gemeente ook extra aandacht voor het participatietraject (incl. beperken overlast tijdens de realisatie), afgestemd met stadsdeel West.

Optie b. Eerst nog nader locatieonderzoek starten

Vanwege met name de zorgen over met name de milieuhinder en mitigerende maatregelen adviseert het Stadsdeel West om eerst nog onderzoek te doen naar alternatieve locaties, waarbij gezocht wordt naar een locatie op grotere afstand van gevoelige (woon)functies en die (gelet op de urgentie) per direct beschikbaar is.
Nader locatieonderzoek kent de volgende nadelen/risico’s:

- dat dit kostbare tijd kost (incl. kabeltechnisch onderzoek kost dit zo driekwart jaar; zie ook ervaringen van het locatieonderzoek op Zeeburgereiland en bij Nieuwe Meer);
- dat de kans groot is dat er alsnog geen haalbare alternatieve locatie wordt gevonden; zo zijn de plannen voor het Food Center al in een vergevorderd stadium en is de ruimte in de directe omgeving Nieuwpoortstraat schaars en is die omgeving bovendien vooral (ook) woongebied;
- Liander geeft aan géén nader locatieonderzoek te willen, maar medio 2021 te willen starten met dit project; heroverweging van de locatie brengt de planning en stroomvoorziening aan de westkant van de binnenstad (en de gebiedsontwikkeling terrein Food Center Amsterdam in het bijzonder) de komende jaren in gevaar komt;
- de relatie met Liander ernstig wordt geschaad, en het programma EVA schade oploopt in kosten, vertrouwen en tijd.

Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Advies

Het overall advies is daarom om in te stemmen met het terrein op de hoek Nieuwpoortstraat -Nassaustraat als haalbare locatie voor een nieuw Liander onderstation, en het samen met netbeheerder Liander starten met de planvorming voor de ontwikkeling van dit 80 MVA 50/10kV Liander onderstation op deze locatie, onder de bovengenoemde voorwaarden.

En niet eerst nog nader onderzoek te doen naar haalbare alternatieve locaties in de omgeving.

Volgende processtappen

- Instemming wethouder locatie Nieuwpoortstraat (of nader locatieonderzoek)?
- Projectmanager/-leider Amsterdam en begeleidingsteam aanstellen
- Liander en de gemeente Amsterdam (SD West) werken in Q2 2021 samen het vervolgproces uit: het gaat o.a. om de planologisch-juridische procedure, het participatietraject en een erfpachtovereenkomst (incl RPvE)
- Liander wil medio 2021 een Investeringsbesluit nemen en het verdere planproces starten; er wordt gestreefd naar start bouw begin 2023. Het onderstation kan dan in 2024 in gebruik genomen worden.

Advies / afstemming / Participatie

- In de staf van Portefeuillehouder RO van Melanie ter Horst (Stadsdeel West) is nog niet ingestemd met de locatie. Vanuit het stadsdeel West is nog geen overtuiging of tot deze locatie moet worden besloten. Vanuit het stadsdeel is geadviseerd om toch eerst nog meer alternatieve locaties in een ruimer zoekgebied te verkennen en meer duidelijkheid te krijgen over de milieuaspecten & mitigerende maatregelen op de eventuele locatie aan de Nieuwpoortstraat, en de sturingsmogelijkheden daarop; daarnaast inzetten op ruimtelijke kwaliteit (RPvE opstellen); het stadsdeel gaat ervanuit dat de meerkosten voor mitigerende kosten gedragen worden door Liander. Ook wordt ervanuit gegaan dat de participatie onderdeel uitmaakt van het project en dat de participatieaanpak wordt afgestemd met het stadsdeel.
- Liander geeft aan NIET verder te willen zoeken naar een andere locatie voor het onderstation aan de Nieuwpoortstraat; Liander wijst op de urgentie van de uitbreiding van de elektriciteitsvoorziening in het westelijk deel van de (binnen)stad. Het bestaande onderstation Marnixstraat kent nu al een tekort aan velden, waardoor nu al grote zakelijk klanten niet aangesloten kunnen worden. Het onderstation Nieuwpoortstraat ontlast het onderstation Marnixstraat en het duurt zeker 2 à 3 jaar voordat het nieuwe onderstation in bedrijf genomen kan worden. Liander wil medio 2021 starten met dit project. Heroverweging van de locatie brengt de planning en energievoorziening in gevaar.

Nummer VN

Directie

Gemeente Amsterdam

Documenten / bijlagen

De volgende rapportages zijn bijgevoegd:

- Haalbaarheidsonderzoek nieuw onderstation Nieuwpoortstraat (maart 2021, gemeente Amsterdam i.s.m. Liander)
- Quick scan alternatieve locaties nieuw onderstation Nieuwpoortstraat (april 2021, gemeente Amsterdam)

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

[redacted], Ruimte en Duurzaamheid, [redacted]@amsterdam.nl Mob: [redacted]

Beslissing